

www.kotobarabia.com

www.kotobarabia.com

د. حمد الله ربيع

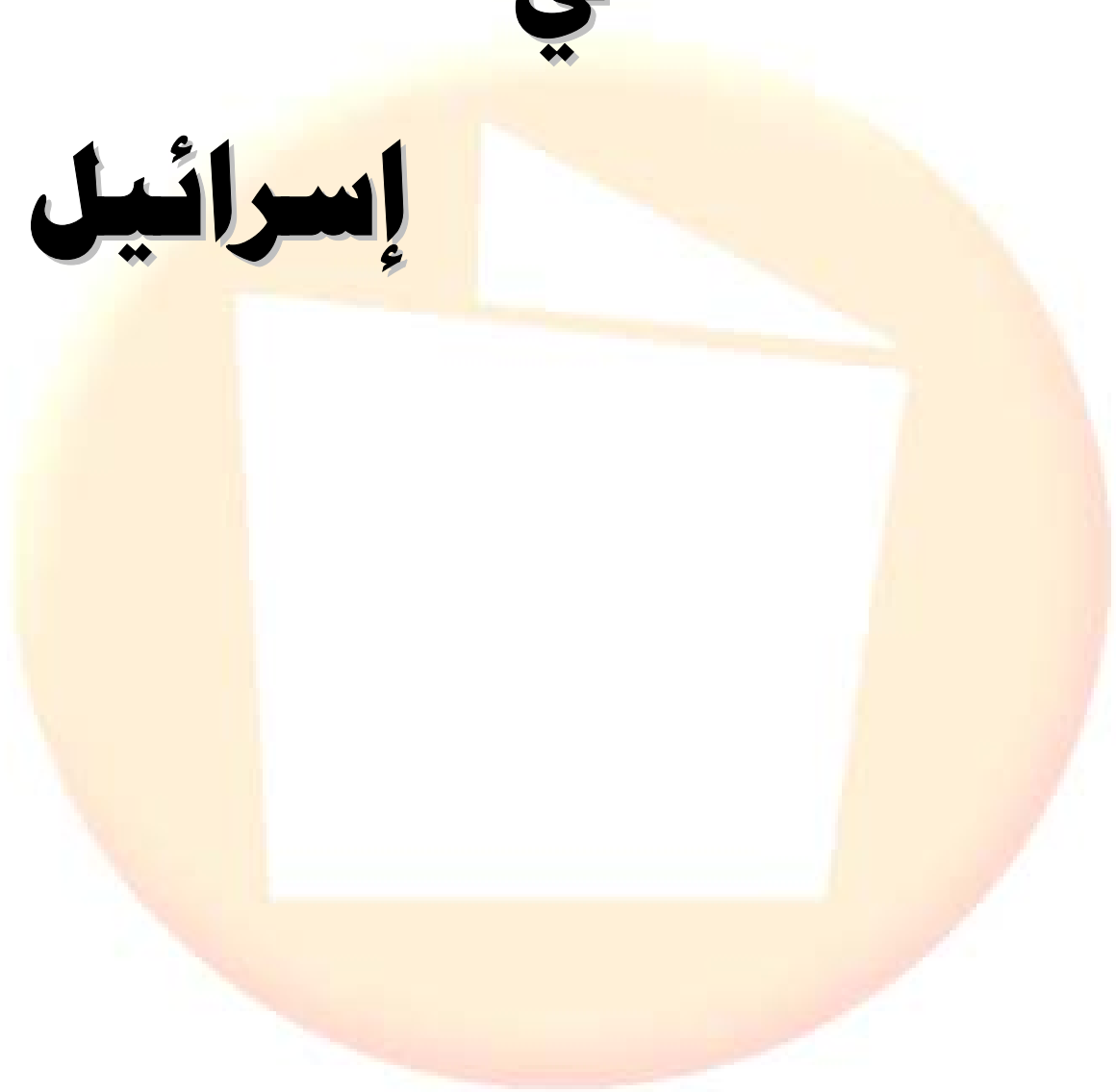
الأسرة وقضايا المجتمع العربي في إسرائيل

الأسرة وقضايا المجتمع العربي

في

إسرائيل

٦	..... مقدمة
١٣	..... الأسرة وقضية الأراضي
٢٦	..... الأسرة والضائقة السكنية
٣٨	..... الأسرة والفقر
٤٧	..... الأسرة والبطالة
٥٧	..... الأسرة والانحراف الاجتماعي
٧١	..... الأسرة والطلاق
٨٣	..... الأسرة والزواج المبكر
٩٤	..... الأسرة والمرأة
١٠٤	..... الأسرة والقتل على خلفية شرف العائلة
١١٦	..... الأسرة الصحة والبيئة المحلية
١٣٤	..... الأسرة والهوية
١٤٣	..... الأسرة والتعليم
١٥٨	..... الأسرة والتحدي الحضاري
١٦٧	..... استنتاجات
١٧٤	..... المراجع

%

%

%

.%

( )

( )

"

" "

" "

"

( ) ( )

"

"

)

.(

" "

"

(

(

(

(

"

"

(

(

" " " "

.

( )

. . . .

.

.

" " " "

.

" " " "

.

. . . .

%,

%

(רוטמן ונולמן, on-line).

:) :
(on-line

-
-
-
-
-
-
-

-
-
-
-
-

1980

(-)

- - .

" "

%

.(שגל, " "

:

4,100	14,000	
6,764	15,770	
5,420	10,805	
5,636	19,500	

: :

(on-line

:

4,589,013	
1,288,000	
118,000	
5,995,013	

:

801,000	
867,000	
18,754,000	
20,422,000	

.

—

” ” ”

_____

:” _____

”

.

/

” ”

/

/

.

” ”

/

.

"

" "

.

.

.

.

.

.

.

(on-line , אסידון).

" " " "

.

"

"

.

.

(on-Line)

%

.( )

(יפתחאל, 2004):

%

% ,

% ,

%

(כהן, 2000).

(%)

.(:)

( ) :

, - , ( )
, - , ( )
, - , ( )

:

.

( )

:) .

(

- :

240	2030	7000	8000	8000	8600	
115	613	2300	23000	18000	5300	
158	1160	8900	16000	16000	7300	
191	4400	9700	68000	68000	23000	
113	1000	4900	15600	156000	8800	
112	1000	4300	6000	15000	8900	
127	1400	9300	16000	20000	11000	
219	3800	8350	33000	45000	17300	
11730		176000			15000	..
524	21500	23000			47000	

_____

: :

(on-line

_____

%

%

%

%

.(דו"ח סיכוי

.

.( )

.

.( )

.

.

.

.

.

.

.

”

(/ /)

”

(on-line ;כהן, 2000)

”

”

/

.( )

/

( )

.

,

.

.

.

. (דו"ח סיכוי 2003).

.

( )

.

.

.

:

) "...

"

.(

.

.

.( )

.

( )

( )

(ארליך-חי,).

.
( ) - %
%
% (שמש ורסולי,).

.
(רוזנפלד, 1964).

)
(
" "
)
(.

%
(%)
% (פוגל-
בין־אוי ובכר,).

.
(גונן וחמאיסי, 1993).

%
( ) %
%
% .

%

.(קיפניס,

%

( )

.( )

%

%

%

.(Cohen, 1970)

%

.(למ"ס, 1987)

(למ"ס,

.)

:

,	,	,	,	,	,	,	
,	,	,	,	,	,	,	

: למ"ס,

:

240	2030		
115	613	5300	
158	1160		
191	4400	23000	
113	1000		
112	1000	8900	
127	1400	11000	
219	3800	17300	
11730		15000	..
524	21500	47000	

_____ : :
(on-line _____

“ ”
:)
“ ” .(

( )
(/ , זו הדרך)
%

.( )

.(/)

\$

(רבינושטיין, 21.4.2005).

%

"

"

%

"

"

.

.

(דו"ח סיכוי) .

.

( )

(on-line , ,) .

)

%

(

"

"

.

.

(סבירסקי ויחזקאל,) .

%

-

%

-

( ) .

.

"

"

.

.

"

"

.

(דו"ח סיכוי,

" "

.)

.) (

-

(Falah et.al., 2000)

:)

.)

.

.

.

( )

)

)

.(/ /

( )

.(דו"ח סיכוי

)

(

.(גונן וחמיסי,

	/	
	/ -	
	-	
	/	
	/	

: למ"ס,

(שנל,)
( )

" "

(במוסד לביטוח לאומי,

ו-2005).

דו"ח ממדי העוני

.

...

.

:

)

זו)

(

הדרך, / .(

-

.

.

.( )

%

%

%

.(פארס,) %

"

"

.

.

%

%.%

%.%

%

% .

%

%

.(פארס,)

.
%

%

(שעיו וקנין,).

(%)

%

(שמש ורסולי, .) , %

(חידר, 2005).

(זו חדרך, /) .

( )

%

( )

(דו"ח סיכוי) .

(ידיעות אחרונות,

%
.(/ /

( )

:)

.(

" " " " "

.(,גת)

.(:)

(Rosenfeld & Tradieu, 2000)

(שור,).

...

(

(

(

(

(

.( )

"

"

on line,אל-אעסס)

.(Kressel, 1992

-

(בן-יצחק,).

( )

(חידר, 2005).

:

י	י	
י	י	
י	י	
י	י	
י	י	

: אטרש, ע. ( ) למ"ס

:

י	
י	
י	
י	
י	
י	
י	
י	
י	
י	
י	

,	
,	
,	
,	
,	

: רשות התעסוקה: מידע וניתונים סטטיסטיים, יוני

( ) ( )
 .(%
 %
 ( ) (חידר, 2005).

%
 (רשות התעסוקה: ניתונים סטטיסטיים, 2005).

(חידר, 2005).

(לוי-אפשטיין ואחרים, ; חידר, 2005).
 " " ( )

93,674

:

(צובנר,).

.

" "

( ) ( )

...

%

(חידר, 2005).

" "

–

.

– ( )

(דו"ח סיכוי, 2004).

.

%

(דו"ח

סיכוי).

.

(חידר, 2005)

::

(

.

(

(

(

(

% ,

.(Lustik, 1980)

(סופר ואחרים, 1995).

" "

" "

%

%(דו"ח סיכוי, 2004).

" "

( ) %

( ) %

( ) %

.(למ"ס,)

" "

.( )

)
(Savaya & Cohen, 1998) (

%

%

.(גורדון,

.

(:)

.

.

.

.

(דו"ח סיכוי, % , % , (2004

(אטרש,)
 %
) %
 -
 -
 .(
 %
 %
 (דו"ח סיכוי, 2004).

.( )

%
 (חאג יחיא, ; אלחאג, ; חידר, 2005).

:

( )

(
(
(
(
(
(
(
(
(

:

:

.

(...)

.

.

.

.

:

.

.

"

"

"

"

"

"

.

( )

(; גינת, Rosenfeld, 1964)

.(אלחאג, המורה הערבי,

(-)

.....

(/)

Kamel)

(Nahhas, 1994

% , %

% - %
%

.(דקה,

" " " ( )

.( )

.(למ"ס, %

.Marie-Alsana, Haj Yahia & Greenbaum, 2006)

(כאהן-

סטרבצ'ינסקי ואחרים,).

(-)

" "

"

"

. (; קורן, Hassin, 1986 ; אמארה,)

%

%

. (Mesh & Fishman, 1999)

" "

%

%

. ( )

%

... "

. ( ) "

:
 :
 % " " %
 .( )
 "

-

/	/	
/	/	
/	/	
/	/	
/	/	
/	/	
/	/	
/	/	
/	/	

: למ"ס,

( ) :

,	,	
,	,	
,	,	
,	,	
,	,	
,	,	
,	,	
,	,	
,	,	

: למ"ס,

.( )

( ) :

,	,	
,	,	
,	,	

: למ"ס, 2005

( ) :

/	/	
/	/	-
/	/	-
/	/	-
/	/	-
/	/	+

: למ"ס,

( ) :

/	
/	
/	
/	

: למ"ס,

( ) :

/	/	
/	/	
/	/	

: למ"ס,

%

%

%

%

( )

.(Merton, 1968)

• • •

( )

PCP

תלמידים בבתי ספר בקרב האוכלוסייה הערבית ונדרונית במדינת ישראל. ירושלים:
הרשות הלאומית בלחימה ססמים

(עזאיזה ואבו עסבה,

.(2004

(רינאל

.(חיימוב-אילי, 2005).

, 1999)

–

. (Rabin et.al

.(Cohen & Savaya, 1997)

)

.(

.(מועדי,

%

(ורצברגר וזולפן, 2003)

.( )

)
(Moore & Weiss, 1991)

... (Savaya et. al., 1999)

(

" - " - "

" "

(אמארה,)

- (

' '

.

(

(:

.

(

.

.

"

" (

( )

(

(:

( ) ( )

.

(

.

:

:

.

.(Merton, 1968)

" " " "

(חילו,).

" " %

(גליקמן ואחרים,).

:
( ) :

,	(,)	,	,	-
,	(,)	,	,	-
,	( )	,	,	-
,	(,)	,	,	-
,	(,)	,	,	-
,	(,)	,	,	-
,	(,)	,	,	-
,	(,)	,	,	-
,	(,)	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	

: למ"ס,

/

.

.

.

:

:

:

.

.(Blood, 1969; Horton & Leslie, 1960)

(חידר, ; דו"ח סיכוי, 2004).

.

.

Blood, 1969; Horton & Leslie,)

.(1960

.

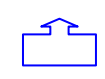
:

.

.( )

.

.

(אלבדור,).

.( )

.( )

.(Merton, 1968)

.( )

)

(

(

(

:

(

(

(

(

(

(

(

”

—

.

”

”

.

.

.

(חשיבון,).

.

.

.

( )

.

.

.

—

.

(רינאוי, 2003; פלטיק

ומחאמיד, 1989;).

:

,	,	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	

: למייס,

(-)

(פלטיק ומחאמיד, 1989).

(רינאוי,

.(2003

אבו)

.אחמד, (200

) "

" "

.(

)

(

.

.

.

"

"

%

%

.(...

)

%

.

( )

( )

( )

%

.( )

.

.

%

.

"

.( ) % (פוגל-ביז'אוי ובכר,

.

.

"

"

.

.

.

.( ) (כהן,

%

.(Jaber et.al,1994, 1997)

.

.

1

•

•

1

%

%

11

11

"

11

"

11

•

•

1

11

11

•

/ /

//

. ( )

" . % "

. (גליקמן ואחרים,)

)

. ( )

. ( )

( )

" "

" "

" "

( )

%
%

% "

כבהה,

.(

.(Azaizah, 1996)

.(% ,)

(רוזנפלד, 1964 ; Ginat, 1982)

.(Ginat, 1982; Rosenfeld, 1964)

( )

( )

"

"

"

"

(Merton, 1968).

(גנאיים-סלימאן,

(

( )

(שפירא והרץ-לזרוביץ,).

(הרצוג ובדר-עארף,).

)

(

(שחר ומאיר,).

"

"
... ..

.

.

.

"

"

.

.

.( )

.

.

.

.

.

.

.

.

(פוגל-ביז' אוי ובכר,):

:

(postmodern).

:

( )

"

"

:

"

"

:

:

"	"		
@ ^ # *	@ # \$ ♥	♥	
@ ^	@ ^ \$ ♥	♥ # *	

@ ^ # *	@ * # \$ ♥	♥	
@ ^	@ ^ \$	♥ @ ^ # *	

^

#

* : _____

@

\$

פוגל-ביז' אוי ובכר, _____

( )

חאג)

יחיא, 2005).

. ( )

(חאג יחיא,

. (2005; חשיבון,

(יש, ; אבו בקר).

(:

(:

(:

(.)

(:

(:

(:

.

.

... :

(:

.

(אלקרינאוי ולב-וזיל,).

.

.

.

” ”

.

.

.

.

.

.

.(Sherer, 1992)

105

" "

(אלבדור, 2005).

" "

" "

(Haj-Yahia, 2000).

" "

(תורג'מן,).

:"

.( )

" "

" " .
" "

)

:.(

( )

( )

:) ( )

( )

(-

:"

Ginat,)

.(1982

Fedida,)

.(1984; Kressel, 1992

.(אלבדור, 2005)

.( )

·
:
(אבורוכון,).

·
(אבורוכון,).

·
( )
·

·
" "

·
% —

Shalhoub-Kevarkian, 1999).)

·
" "

(

(

חאג)

יחיא - אבו חמד, 2006).

( )

.

" "

.(עזאיוה,

.

.

.(Weihl et.al., 1986)

.

.

" "

.

.( )

-

.

" "

.

(חאג יחיא, 2005).

( )

( )

) .
(

.
:
(
(חאג יחיא,
)
% (/ /

) (%)
.(
% %
) %
.(

.
.
" "
.
.
" "
" "
" "

" "

.

" "

" "

" " .

." " "

" "

" "

.

.

" "

.

Reiss, 1988; Davis & Czaczkas, 1970; Harlap & Prywes, 1977;)
Dagan & Sofer, 1983; Lavon & Tulchinsky, 1985; Yekutieli, 1979; Milton & Reshef,
(1978; Palti & Strozzi, 1982

(Reiss 1988; Neserati (Rabia), 1990)

(Neserati (Rabia), 1990; Gofin & Abramson, 1977)

Reiss, 1988 ;Neserat, (Rabia)

.(1990)

.(Reiss, 1988)

%
%

%

%
.% %

.( )

. ..

.

.

.

.

%

.

.

.(בוסתן לשלום,

.

" .

...

"

.(The Galilee Society, on-line)

:

.

(...)

)

.( ) (

.

.

.

"

"

.

.

.(רזין,

)

-

(

(סבירסקי

(

)

.(ואחרים,

( )
.( )

,
.( )

" " .
.

( )

.%

% -

.(on-line)

.(הררי,

.(Reiss, 1988)

%

%

%

% -

.(The Galilee Society, on-line)

תמותת תינוקות 2004 ; on-line The Galilee Society).
(משרד הבריאות, דו"ח

פרסום 226, 7/2005).
(משרד הבריאות:

( )

(Makhoul, 1982).

(Jaber et.al, 1994 כבהה,)
%

" (Jaber et.a., 1994).

"

%

%

(משרד הבריאות,).

:

(

)

:

				) (

,	,	,	,	

: משרד הבריאות: מצב בריאות האוכלוסייה הערבית בישראל .

ירושלים: המרכז הלאומי לבקרת מחלות

:

%	%		
%	%		פגות
%	%		
%	%		
%	%		

: כבהה נ. ( ). "נישואי קרובים כגורם סיכון לתחלואה" בתוך: חאלד אבו-

עסבה (עורך). ילדים ובני נוער ערבים בישראל. ירושלים

(ADL)

(נאון ואחרים,).

Al-) ( ) "

.(The Galilee Society, on-line)

125

(...)
 .( )

)
 (

(דו"ח סיכוי)

,	,	,	,	
,	,	,	,	

: בנדלק, ז. (יוני) .(חברות בקופות חולים - . ירושלים:
 המוסד לביטוח לאומי

,	,	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	
,	,	,	,	

/	/	/	/	
/	/	/	/	
/	/	/	/	

⋮

.

.

.

.

.

.

”

”

.

”

”

(%)

.

.

⋮

.

(סבירסקי ואחרים,).

%

–

”

”

.

(.)

.

(Neserat (Rabia), 1990;

(Reiss, 1988

( )

.( )

% , % , -

(משרד הבריאות, % , % ,

.(2005

•

%

%

•

•

•

•

•

11

•

11

1

11

11

11

•

—

) %

(

/

/

(

1

/

1

( )

%, ,
%,
%, ,
(משרד הבריאות, 2005).

%,
%.

(עזאיזה וכחן, 2006).

"

"

(סמית, 2006).

(למ"ס,).

.
 % .% %
 % " "
 " "
 . % %
 .
 .(The Galilee Society, on-line) "
 -
 % , %
 % , % ,
 .

(משרד הבריאות: פרסום 226, 7/2005)

,
 ,
 .
 .
 %
 %) % (% %)
 (%
 .(Azaiza & Brodsky, 2003)

%

%

11

( )

" "

/

...

:

.

.

.

.

.

.

.

(גאנס,

.(1998

.(פרס ויובל-דיויס,

:

" "

/

.( )

" " ( )

" "

(...

(סמוחה, 1999).

" "

" "

" - "

" - "

" (אוסצקי-לזר וגאנס,

"

.(2003

.

.

.

, (פרס ויובל-דיויס,

אוסצקי-לזר וגאנס, 2003).

.

,
(אלחא, 1996 ;

" "

.(

"

"

"

"

"

.(גאנס,

"

"

"

"

"

.

.

-

.(

)

. ( )

. (Liebes & Ribak, 1993 ;1998 , רכס)

. (Liebes & Ribak, 1993)

( ) " "

" "

...
; (אלחאג,

בנזימן ומנצור,).

...
"מס גלגולת"

.( )

...

-

...

" "

אלחאג, 1996).

) (:
) (( ) ((((

(on-line)

%

(למ"ס, 2004)

%

(אלחאג,)

/ / :

/2004	/2003	/1999	/1989	/1979	/1969	/1959	/1948	
2005	2004	2000	1990	1980	1970	1960	1949	
454	442	401	330	312	219	139	45	
						----	----	
						-	-	

						---	---	/
---	---	---					---	-

: למ"ס,

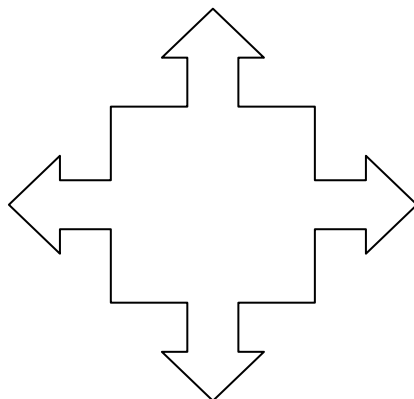
/ / :

/	/	/	/	/	/	/	
,	,	,	,	,	,	,	
,	,	,	,	,	,	,	
,	,	,				---	
,	,	,	,	,	---	---	
,	,	,	,	,	,		

: למ"ס,

:

" "

" (מס גלגולת)

(אלחאג,

; מרעי, ; אמארה, 1993).

:

(אלחאג, 1996).

(אלחאג, 1996).

(חידר,

...

(חידר, אלחאג, סברסקי, אבו עסבה, ;
(

.

.

"

"

"

"

)

"

"

אבו עסבה, (.

-

"

"

":

-

( )

.

.

" (דו"ח

סיכוי - (.

.

.

.

(-)

) %

.

(
%
%
%.

(דו"ח סיכוי -)

" (אלחאג, ; מרכז אדוה , דו"ח סיכוי ; אבו
עסבה, 2005).

(/)
(דו"ח סיכוי 2003-2004).

( )

)

(אלחאג, , מרעי,)

. (למ"ס,) .

" "

" "

( )

% %

(המוסד לביטוח לאומי, דו"ח 2005).

%

( )

.
 % ,
 (למ"ס, 2005).
 (סבירסקי ושורץ,
 :2006)

- ( ) : % ,
- ( ) : %
- ( ) : % ,
- : % ,
- : % ,
- : % ,

- :
- : %
- : % ,
- : % ,
- : % ,
- : % ,
- %

. / %
 %
 . %
 /
 , %
 , % , %
 (חידר, 2005) .
 %

) אלחאג, 1996, 1988; חאג יחיא,
 .(2002

(...)
 ( )

•

•

•

.( )

•

•

•

•

•

•

•

:

•

•

( )

(אבו עסבה, 2003, 2006).

" "

" "

.( ) ( )

.

.

.

.

:

"

"

(...)

.

.

.

.

.(Negation) "

"

.

"

.

( )

(Cultural Relativism) "

"

"

.("Ethnocentrism")

:)

(...

.(...

:)

"

"

"

"

.

.

.

.

.

.(Seginer, 1988)

.

.

.

/

.

. ...

/

.(:)

.

.

.

"

"

.

.

.

” ” ” ”

)

(

” — ”

” ” ” ” ” ” ”

” ... ”

( )

(חאג יחיא, 2002).

” ”

:

)

.(

" "

.

.

" "

.

" "

.

.

.

( )

" "

.( ) ( )

" " " " " "

" " " "

- -

.( )

. ■
 : " " .( ) . ■
 . : : .
 — .( ) . ■
 (on-line) . . "%
 http://www.amin.org
 : . .( ) . ■
 .( ) . ■
 — : . : .
 : . .( ) . ■
 .( ) . ■
 — : .
 .( ) . ■
 .( ) — :
 — .( ) . ■
 .(.) : (.) .
 : . — .( ) . ■
 . —
 — .(۲۰۰۵) ■
 — .
 .(.) . ■
 : .
 . : . . . .( ) . ■

. ( ) .
 :
 . ( ) .
 . <http://www> (on-line) .
 Arabynet.com
 . ( ) : - . ( ) .
 : .
 .
 . ( ) : . ( ) .
 . ( ) : . ( ) .
 / / / / / /
 / /
 : . ( ) .
 - .
 . / /
 . ( ) : . ( ) .
 . ( ) .
 . ( ) .
 : .
 :
 - . ( )
 " " : .
 (on-line) . ( )
 www. Nakba.sis.gov
 . ( ) .
 .

- . ( ) . :
. ( ) : ( ) .
- "זו הדרך" עיתון שבועי של מק"י , / / , / /
<http://www.iasa.jlm.k12.il>
- אבו בקר, ח. (ללא שנה). בדרך לא סלולה, נשים ערביות כמנהיגות פוליטיות בישראל. רעננה: המרכז לחקר החברה הערבית בישראל
- אבו עסבה, ח. ( ). "נשירת תלמידים ממערכת החינוך הערבית בישראל: תאור מצב והצעות לטיפול" בתוך: בן-אריה, א. וציונית, י. ילדים בישראל על סף האלף הבא. ירושלים
- אבו עסבה, ח. ( ). עמדות גורמים שונים בחברה הערבית בשאלת "מבנה אלטרנטיבי למערכת החינוך הערבי בישראל". גת: מסאר, מכון מחקר, תכנון וייעוץ חינוכי
- אבורוכון, ס. ( ). הבדלים בין המינים בתפיסת השיח המוסרי חינוכי בסיטואצית רצח על כבוד המשפחה. אוניברסיטת חיפה: החוג לחינוך (עבודת מ"א)
- אטרש, ע. ( ). יום ועוד יום, בטלה ערבית בישראל. רעננה: המרכז לחקר החברה הערבית בישראל
- אלברדור, ס. ( ). אלימות נגד נשים בדואיות בנגב. שתיל on-line
- אל-אעסם, ס. (?) "השירותים הסוציאליים במגזר הבדווי בנגב" (on-line)
מתוך: רשימות ומאמרים – אוסף מאמרים מתוך ימי העיון בנושא הבדווים שנערכו במדרשת שדה בוקר לזכרו של יצחק נצר
[/http://www.snunit.k12.il/beduin](http://www.snunit.k12.il/beduin)
- אלחאג, מ. ( ). מצוקת התעסוקה בקרב האקדמאים הערבים בישראל. חיפה: אוניברסיטת חיפה, המרכז היהודי-ערבי
- אלחאג, מ. ( ). החינוך בקרב הערבים בישראל. ירושלים
- אלקרינאוי, ע. ולב-וזיל, ר. ( ). "הזיקה בין אלימות בין זוגית לבין תחושת היכולת בקרב נשים בחברה הבדואית-ערבית בהקשר של דפוס משפחה פוליגמי/מונוגמי. בתוך: מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית, -

- אמארה, ט. ( ). תכניות הלימודים בבתי ספר תכוניים במגזר הערבי. קליפורניה (עבודת דוקטורט)
- אמארה, מ. ( ). האלימות הפיליטית בקרב הערבים בישראל, מניעה ואופיה. גבעת חביבה: המכון לחקר השלום (סקירות על הערבים בישראל מס' (
- אוסצקי-לזר ש. וגאנמ, א. ( ) (עורכים), עדויות אור, חוות דעת מקצועיות שהוגשו לוועדת אור, כתר והמכון לחקר השלום גבעת חביבה.
- אסידון, י. (?). "הכביש שיחצה את ישראל חברתית וכלכלית" (on-line) מתוך: כחול ירוק, גליון
- <http://www.geo.cet.ac.il/plain/docs/plain5.doc>
- ארליך-חי, ל. ( ). השפעת הזיקה למשפחה על תפוסת המגורים ביישובים ערביים בישראל. חיפה: הטכניון, המחלקה לתכנון ערים ואזורים (עבודת מ"א)
- בוסתן לשלום ( ). בניית מרפאה בת-קיימא בנגב. (on-line) www.bustanshalom.org
- ביגוי-פוגל, ס. ובכר, שלומית (אוקטובר). "אוטופיה רומנטית", משפחתיות ושינוי חברתי: עמדות של סטודנטיות וסטודנטים, יהודיות/ם וערביות/ם המכשירים/ות את עצמן/ם למקצועות ההוראה ביחס למוסד המשפחה. מכללת בית ברל: היחידה למחקר ולהערכה בהכשרה להוראה ובחינוך (דו"ח מחקר)
- בנדלק, ז. (יוני). חברות בקופות חולים - . ירושלים: המוסד לביטוח לאומי
- בנזימן, ע. ומנצור, ע. ( ). דיירי משנה, ערביי ישראל מעמדם והמדיניות כלפיהם. ירושלים
- בן-יצחק, י. ( ). שירותים חברתיים במגזר הערבי. ירושלים: משרד העבודה והרווחה (דו"ח)
- בן-שאול, ת. ( ). אינטימיות ביחסים קרובים כפונקציה של אוטונומיה ותרבות: סטודנטיות ערביות ויהודיות. חיפה: אוניברסיטת חיפה, המחלקה לפסיכולוגיה (עבודת מ"א)

- ג'אבר, ל.; רומנו, א. ושוחט, מ. ( ). נישואי קרובים באוכלוסייה הערבית בישראל. בתוך: הרפואה, <ט>, -
- גאנמ, א. ( ). "סוציאליזציה אזרחית בקרב בני נוער ערבים בישראל – האמנם?" בתוך: אבו-עסבה, ח. (עורך): ילדים ובני נוער ערבים בישראל – ממצב קיים לקראת סדר יום עתידי. ירושלים: מכון ברוקדייל, -
- גונן, ע. וחמאיסי, ר. ( ). לקראת מדיניות של מוקדי עיור לאוכלוסייה הערבית בישראל. ירושלים: מכון פולסהיימר למחקרי מדיניות
- גורדון, ד. ( ). עבודת הורים ותפקוד בלימודים של ילדים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה בישראל. ירושלים: המוסד לביטחון לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון
- גליקמו, א.; אורן, ע.; לוי-אפשטיין, נ. (/). "מוסד הנישואין בישראל בפתח של המאה ה-". בתוך: דעות בעם, גליון (מכון ב.י. ולוסיל כהן לחקר דעת קהל
- גנאיים-סלימאן, ס. ( ). פרופיל תעסוקתי של נשים ערביות בישראל. חיפה: אוניברסיטת חיפה, החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה (עבודת מ"א)
- גת, ד. ( ). מעגל היאוש ומעגל התקווה: יהודים, ערבים ומשאבים בארץ ישראל. חיפה: הטכניון, הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים והמרכז לחקר העיר והאזור (דו"ח)
- דקה, ל. ( ). שינויים בעבריינות נוער ערבי בישראל בתקופת האינתיפאדה. אוניברסיטת תל-אביב: בית ספר לעבודה סוציאלית (עבודת מ"א)
- האגודה למלחמה בסרטן www.cancer.org.il.
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: שנתון סטטיסטי לישראל, , ,
- המוסד לביטוח לאומי, דו"ח ממדי העוני והפערים בהכנסות , ירושלים
- המוסד לביטוח לאומי, דו"ח ממדי העוני והפערים בהכנסות , ירושלים (אחדות לאה ואחרים)
- הרצוג, ח. ובדר-עארף, כ. ( ). מנהיגות או מסתגרות: אקדמאיות פלסטיניות אזרחיות ישראל. ירושלים (דו"ח)

- חאג יחיא, מ. ( ). "התעוללות בילדים בחברה הערבית בישראל" בתוך חאלד אבו-עסבה (עורך). ילדים ובני נוער ערבים בישראל – ממצב קיים לקראת סדר יום עתידי. ירושלים, עמ' -
- חאג יחיא, מ. (נובמבר). על האופי הפטריארכלי של החברה, אי-שוויון בין נשים לגברים ואלימות נגד נשים במשפחה: המקרה של החברה הפלסטינית. גליון עדאלה האלקטרוני, מס'
- חאג יחיא - אבו אחמד, נ. ( ). זוגיות והורות במשפחה הערבית בישראל: תהליכי שינוי ושימור בשלושה דורות. אוניברסיטת חיפה: בית הספר לעבודה סוציאלית (עבודת דוקטור)
- חידר, ע. (עורך) ( ). ספר החברה הערבית בישראל. אוכלוסייה, חברה, כלכלה. ירושלים: מכון ון ליר, הוצאת הקיבוץ המאוחד:
- חילו, נ. ( ). השפעת הסביבה, המשפחה והחברים על עבריינות נוער ביפו. ירושלים: משרד העבודה והרווחה, האגף למחקר תכנון והכשרה
- חשיבון, ס. ( ). קהילה, משפחה ומעמד האישה הערבייה בישראל. חיפה: אוניברסיטת חיפה, בית הספר לעבודה סוציאלית (עבודת מ"א)
- ידיעות אחרונות / /
- יפתחאל, א. ( ). "האזרחים הערבים-פלסטינים ועיצוב המרחב הישראלי". בתוך: חסון, ש. ואבו-עסבה, ח. : יהודים וערבים בישראל במציאות משתנה. ירושלים: מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות, עמ' -
- ישי, י. ( ). "נשים ערביות ופוליטיקה: זהות מינית או זהות לאומית?" בתוך אלי רכס (עורך): הערבים בפוליטיקה הישראלית: דילמות של זהות. תל-אביב: מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה
- כאהן-סטרבצ'נסקי ואחרים ( ). סקר בני נוער בטיפול היחידות לקידום נוער שבפיקוח מינהל חברה ונוער, במשרד החינוך, התרבות והספורט: מאפיינים, צרכים ומענים - דו"ח מחקר. ירושלים: מכון ברוקדייל; משרד החינוך והתרבות, מנהל חברה ונוער

- כבהה, נ. ( ). "נישואי קרובים כגורם סיכון לתחלואה" בתוך חאלד אבו-עסבה (עורך): ילדים ובני נוער ערבים בישראל – ממצב קיים לקראת סדר יום עתידי. ירושלים, עמ' -
- כבהה, נ. ( ). עמדות והתנהגויות הקשורות בתכנון משפחה בחברה הערבית בישראל - case-study בעיר באקה אלגרביה. רמת-גן: אוניברסיטת בר-אילן, המחלקה לסוציולוגיה (עבודת מ"א)
- כהן, ה. ( ). הנפקדים הנוכחים: הפליטים הפלסטינים בישראל מאז . ירושלים: המרכז לחקר החברה הערבית בישראל, מכון ון ליר
- כהן, ח. ( ). ידע ועמדות בני נוער ערביים לגבי נישואי קרובים כגורם משפיע אפשרי על התנהגותם בעתיד. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה (עבודת מ"א)
- לוין-אפשטיין, נ.; אלחאג, מ. וסמיונוב, מ. ( ). הערבים בישראל בשוק העבודה. ירושלים: מכון פולסהימר למחקרי מדיניות
- מרכז מוסאוא (/ /). "לצורך המשך יישום תכניות הפיתוח ליישובים ערביים" <http://www.Mossawa> on-line
- מועדי, מ. ( ). "גם אלכוהול הוא סם". [הכל על אלכוהול](#). עמותת אפש"ר לפיתוח שירותי רווחה,
- משרד הבריאות (יולי). מצב בריאות האוכלוסייה הערבית בישראל
_____. המרכז הלאומי לבקרת מחלות, פרסום , ירושלים
- משרד הבריאות, דו"ח תמותת תינוקות (on-line .
- מרכז אדוה ( ). "הקצאות לאוכלוסיות מיוחדות" (on-line),
<http://www.adva.org>
- נאון, ד. ואחרים ( ). סקר ארצי על ילדים עם נכויות בישראל, שלב :
הסינון. ירושלים: מכון ברוקדייל
- סבירסקי, ש. ואחרים (/). מימון ממשלתי של ההתיישבות הישראלית ביש"ע ובגולן בשנות התשעים: רשויות מקומיות, בנייה למגורים וסלילת כבישים. מרכז אדוה-מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל

- סבירסקי, ש. ויחזקאל, י. ( ). תקציב המדינה לשנת _____ והאזרחים הערבים בישראל, מרכז אדוה-מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל
- סבירסקי, ש.; אטקין, א. (/). זכאות לתעודת בגרות לפי יישוב - _____ מרכז אדוה-מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל
- סבירסקי, ש. ( ). זכאות לתעודת בגרות לפי יישוב - _____ מרכז אדוה-מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל
- סבירסקי, ש. ושורץ, א. ( ). זכאות לתעודת בגרות לפי יישוב - _____ מרכז אדוה-מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל
- סולימאן, ח. ועזאיזה, א. ( ). "עמדותיהם של משפחות ערביות כלפי בית האבות לפני ואחרי שהייתו של קרובן במוסד ומעורבותן באשפוז". גרונטולוגיה, ל"ב: ( ) עמ' -
- סופר, א. ואחרים ( ) ייזום ותיעוש במגזר הערבי בישראל. ירושלים: המכון לחקר החברה הערבית בישראל
- סופר, מ. ושנל, י. ( ). "התעשייה הערבית במשק הישראלי". רבעון לכלכלה, < > , -
- סמוחה, ס. ( ). אוטונומיה לערבים בישראל. רעננה: המרכז לחקר החברה הערבית בישראל
- עבדאלקאדר יחיא, נ. ( ). היחסים במשפחה הערבית כלפי הילד המחונן. אוניברסיטת תל-אביב, בית הספר לחינוך
- עזאיזה, פ. ( ). "תמורות במשפחה הערבית ופיתוח שירותים לזקנים ערבים בישראל בעשור האחרון". בתוך: גרונטולוגיה, , -
- עזאיזה, פ. וכהן, מ. ( ). יהודים וערבים למען גילוי מוקדם של סרטן המעי הגס. אוניברסיטת חיפה: בית הספר לעבודה סוציאלית
- עזאיזה, פ. ואבו עסבה, ח. ( ). השימוש בחומרים פסיכו-אקטיביים של תלמידים מבתי-ספר בקרב האוכלוסייה הערבית והדרוזית במדינת ישראל. : מחקר איפדמיולוגי. ירושלים: הרשות הלאומית בלחימה בסמים
- עמותת סיכוי - העמותה לקידום שוויון אזרחי: דו"ח סיכוי - _____ ירושלים (יולי)

- פלטק, י. ומחאמיד, מ. ( ). אות של פחם: עולמם של צעירים ערבים בישראל. גבעת חביבה: המכון ללימודים ערביים
- פרס, י. ויובל-דיויס, נ. ( ). "עמדותיהם של תלמידים ערביים כלפי יהודים כפרטים וכלפי ישראל כמדינה" מגמות, י"ז < >, -
- צוובנר, ש. (/). נייר ראשוני לדיון דחוף בוועדה בנושא: אבטלה. מוגש לוועדת עבודה, רווחה ובריאות. הכנסת – מרכז מחקר ומידע
- קורן, א. ( ). "קרימינליזציה של קונפלקט פוליטי: פשיעה בקרב האזרחים הערבים בשנות החמישים". בתוך: פלילים, -
- קיפנס, ב. ( ). "שינויים נורמטיביים בדפיסי המגורים של האוכלוסייה הערבית בישראל מסוף שנות ה- עד ראשית שנות ה- ". בטחון סוציאלי, - ;
- רוטמן, י. ונולמן, ר. (?). קרקעות, תכנון ואי שוויון: חלוקת המרחב בין יהודים וערבים בישראל. ביה"ס למדעים ולאומניות. אתר אנטרנט
- רבינושטיין, ד. (/ /). עיתון הארץ
- רזין, ע. ( ). פערים תקציביים בין רשויות מקומיות ערביות ליהודיות – האם מצטמצם הפער? הצעת מדיניות. ירושלים: מכון פולסהיימר למחקרי מדיניות פרסום מס' (/)
- רינאוי, ח. ( ). החברה הערבית בישראל: סדר יום אמביוולנטי. המכללה למינהל
- רינאל, נ. וחיימוב-אילי, ר. (ינואר). בצל ההתמכרות: פגיעות ותקווה של מתבגרים שגדלו עם הורה מכור. ירושלים: הרשות הליאומית בלחימה בסמים
- רפי, ס. ( ). סקר במגזר הערבי אחרי הקמפיין "או חיים או סמים". ירושלים: הרשות הליאומית בלחימה בסמים
- רכס, א. (עורך) ( ). הערבים בפוליטיקה הישראלית: דלימות של זהות. אוניברסיטת תל אביב: מרכז משה דיין ללימודי מזרח התיכון
- רשות התעסוקה, מידע וניתונים סטטיסטיים יוני ונובמבר

- שור, ר. ( ). "השלכות העוני בקרב משפחות בישראל על מצבי פגיעה של ילדים והזנחתם" בתוך: גל, ג. (עורך): ילדים עניים בישראל: סקירה רב-תחומית. ירושלים: המעוצה הלאומית לשלום הילד, -
- שחר, ר. ומאיר, ר. ( ). "הצעירה הערבית בישראל – מסורת ושינוי: עמדות לגבי שוויון בין המינים במשפחה ובחברה הערבית". החינוך וסביבו, כ', -
- שמש, ע. ורסולי, א. ( ). בריאות הקשישים בקהילה. ירושלים: משרד הבריאות
- שנל, י. ( ). זהות מציירת טריטוריה. תפיסת המרחב של הערבים בישראל. בית ברל: המכון לחקר החברה הערבית בישראל
- שעיו, מ. וקנין, מ. ( ). "עוני מתמשך בישראל: תוצאות ראשונות מהקובץ המזווג של מפקדי האוכלוסין והדיור ו- " בתוך: רבעון לכלכלה, < > -
- שפירא, ח. והרץ-לזרוביץ, ר. ( ). "נשים מובילות שינוי בבית הספר הערבי". עיונים במינהל ובארגון החינוך, -
- תורג'מן, ח. ( ). תגובות לעבריינות. אוניברסיטת חיפה: החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה (עבודת מ"א)

- Al-Krenawi, A.; Graham, J. R.; Slonim-Nevo, V. (2002). „Mental Health Aspects of Arab Israeli Adolescent from polygamous versus monogamous Families". In: J. of social Psychology, 142 <4>, 446-460
- Azaiza, F. (1996). "Family planning among rural Moslem women in Israel". In: J. of Comparative Family Studies. 27<3>, 559-568
- Azaiza, F. & Brodsky, J. (2003). "The aging of Israels arab population: needs, existing, responses, and dilemmas in the development of services for a society in transition."> Israel Medical Association Journal, 5(5): 383-6
- Azaiza, F. & Cohen, M. (2006). "Health Beliefs and rates of breast cancer screening among Arab women". Journal Womens Health, 15 (5): 520-30
- Blood, O. R. (1969). Marriage. Tokyo
- Cohen, Aharon. (1970). Israel and the Arab World, London
- Cohen, O. & Savaya, R. (1997). ""Broken Glass": The divorced woman in Moslem Arab Society in Israel". In: Family Process, 36 <3>, 225-245

- Falah, G.; Hoy, M.; Sarker, R. (2000). "Co-Existence in selected mixed Arab Jewish Cities in Israel: by choice or by default? In: Urban Studies, 37<4>, 775-796
- Fedida, M. (1984). Honor, Kinship and Marriage in Arab Culture. Chicago
- Ginat, J. (1982). Women in Muslim rural society; status and Role in the Family and Community. New Brunswick, N.J.: Transaction Books
- Gofin, R. & Abranson, J. H. (1977). The Causes of Death of Moslems, Druze and Christians in Israel. Jerusalem: Brookdale Institute
- Haj-Yahia, M. (2000). "Wife Abuse and Battering in the sociocultural Context of Arab Society". In: Family Process, 39 <2>, 237-255
- Hassin, Y. (1986). Jewish and Arab Juvenile Delinquency in Israel: The Problem and its Remedies. The Hebrew University of Jerusalem: Faculty of Law
- Horton, P. & Leslie, G. (1960). The Sociology of social Problems. New York
- <http://www.rikaz.org>
- Jaber, L. et.al. (1994). „Consanguineous mating in an Israeli-Arab community. In: Archives of Pediatrics & adolescent Medicine, 148 <4>, 412-415
- Kamel Nahhas, F. (1994). Toddler Behavior Problems among the Arab Population in Israel and the Correlation with Marta Discord. Jerusalem: The Hebrew University of Jerusalem Department of Psychology (M.A.)
- Kressel, G. M. (1992). Descent Through Males: An Anthropological Investigation into the Patterns underlying social Hierarchy, Kinship, and Marriage among Former Bedouin in the Ramla-Lod area (Israel). Wiesbaden
- Liebes, T. & Ribak, R. (1993). " Socialization to conflict: How Jewish and Arab Adolescents in Israel negotiate their political Identity". In: Int. J. Of Public Opinion Research, 5 <4>, 362-368
- Lustik, I. (1980). Arabs in the Jewish state: Israel's Control of a National Minority. Austin: University of Texas Press
- Makhoul, N. (1982). "Changes in the employment Structure of Arabs in Israel". In: J. of Palestine Studies, 11<3>, 77-102
- Marie-Alsana, W., Haj Yahia, M. & Greenbaum, CW. (2006). "Violence among Arab elementary school pupils in Israel". Journal Interpersonal Violence, 21 Jan. (1): 58-88
- Merton, R. (1968). Social Theory and Social Structure. New York: Free Press
- Mesh, G. & Fishman, G. (1999). Entering the System: Ethnic Differences in Closing Juvenile Criminal Files in Israel". In: J. of Research in Crime & Delinquency, 36 <2>, 175-193
- Mikulincer, M.; Weller, A.; Florian, V. (1993). "Sense of Closeness to Parents and Family Rules: A study of Arab and Jewish Youth in Israel". In: Int. J. Of Psychology, 28<3>, 323-335

- Moore, M. & Weiss, S. (1991). "Alcohol drinking among Moslem and Druze Adolescents in Israel in 1990" in: Drug & Alcohol Dependence, 28 <2>, 189-193
- Parsons, T. (1951). The social system. New York: press free
- Rabin, B. & others (1999). A comparative study of Jewish and Arab Battered Women presenting in the Emergency Room of a general Hospital. In: Social Work in health care, 29 <2>, 69-84
- Rikaz –Databank for the Palestinian Minority in Israel. "Medical Insurance Members ship Data" (on-line)
- Rosenfeld, Jona, M. & Tardier, B. (2000). Artisans of Democracy: How ordinary People, Families in Extreme Poverty, and Social Institutions become Allies to overcome social Exclusion. Lanheim: University Press of America
- Savaya, R.; Cohen, O. (1998). "A qualitative Cum quantity. Approach to construct Definition in a minority population Reason for Divorce among Israeli Arab Women". Journal of Sociology and social Welfare, 25(4), 157-179
- Savaya, R.; Cohen, O.; Nature, K.A. (1999). Divorce among Moslem Arabs in Israel: Reasons, Coping and Adjustment. Jerusalem: The Ministry of Science
- Seginer, R. (1988). " Adolescents facing the Future; Cultural and sociopolitical Perspectives". In: Youth & society, 19<3>, 314-333
- Shalhoub-Kevarkian, N. (1999). "Towards a cultural Definition of Rape: Dilemmas in dealing with Rape Victims in Palestinian Society". Women's Studies international Forum, 22<2>, 157-173
- Sherer, M. (1992). "Gender Differences in criminal Activity among Jewish and Arab junior and senior High scholars in Israel". In: Int. J. Of Intercultural Relations, 16 <4>, 361-381
- Shokeid, M. (1993). "Ethnic Identity and the Position of women among Arabs in an Israeli Town". In: Azmon, Y.; Israeli, D.N. (ed.): Women in Israel. New Brunswick, N.J.: Transation Pub., 423-441
- The Galilee Society – The Arab National Society for Health Research & Services. "Background Information on the Arab Bedouin of the Negev". (on-line) [http://www. Gal-soc.org/projects/negev](http://www.Gal-soc.org/projects/negev)
- The Galilee Society – The Arab National Society for Health Research & Services. "State of the environment in Arab towns" (on-line) [http://www. Gal-soc.org/projects/environment/](http://www.Gal-soc.org/projects/environment/)
- Weihl, H. Et.al. (1986). Living Conditions and Family Life of the Rural Arab Elderly in Israel. Jerusalem: Brookdale Institute
- Weller, A.; Florian, V.; Mikulincer, M. (1995). " Adolescents' Report of Parental Division of Power in a Multicultural Society". In: J. of Research on adolescence, 5<4>, 413-429

